

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอาศัยอยู่ในชนบท การพัฒนาประเทศจึงต้องมุ่งไปที่ชุมชนชนบทเป็นรากฐานสำคัญ อย่างไรก็ตาม แม้รัฐบาลในปัจจุบันจะได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชนบทอย่างมาก โดยพยายามทุ่มเททรัพยากรต่าง ๆ ออกไปสู่ชนบท จุดมุ่งหมายสำคัญของนโยบายการพัฒนาชนบทก็คือทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีรายได้สูงขึ้น และมีความสามารถในการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่การพัฒนาชนบทจะประสบผลสำเร็จเพียงใดนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับความพยายามของรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ จากประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ประชาชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามโครงการพัฒนาทั้งหลาย ส่วนใหญ่ก็คือ ผู้นำท้องถิ่นนั่นเอง ทั้งนี้เพราะผู้นำท้องถิ่นจะเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการให้แนวทางแก่ประชาชนในการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น อีกทั้งยังทำหน้าที่ประสานงานกับรัฐบาล เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ขณะเดียวกันก็ช่วยกันระดมความร่วมมือจากประชาชนเพื่อร่วมดำเนินการตามเป้าหมายของโครงการพัฒนาต่าง ๆ อีกด้วย บทบาทของผู้นำท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ (1 : 1)

ผู้นำท้องถิ่นในประเทศไทยเราอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1. ประเภทแรก เรียกว่า ผู้นำที่เป็นทางการ หมายถึงผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู ซึ่งได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการให้ทำหน้าที่ผู้นำ เรื่องต่าง ๆ

2. ประเภทที่สอง เรียกว่า ผู้นำความคิด หมายถึงผู้นำซึ่งไม่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการให้ดำรงตำแหน่งผู้นำ แต่ได้รับการเคารพ ความเชื่อถือไว้วางใจจากชาวบ้านด้วยคุณสมบัติส่วนตัวของเขาเอง ผู้นำประเภทนี้มักได้แก่ ผู้มีอายุ ผู้มีความรู้ดี ข้าราชการบำนาญ หรือ เป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมดีให้ความสนับสนุนช่วยเหลือจนเจือ

แก่ชาวบ้านได้ เป็นต้น (1 : 147)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตระหนักดีในความสำคัญของผู้นำท้องถิ่นในอันที่จะเป็นพลังสำคัญผลักดันให้ประเทศไทยก้าวไปสู่การพัฒนาตามนโยบายของรัฐบาล จึงได้ร่วมมือกันกรมการปกครองจัดหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้การศึกษาแก่ผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่เป็นกรรมการในคณะกรรมการต่าง ๆ ในองค์กรชุมชน เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล คณะกรรมการหมู่บ้านอาสาพัฒนา และคณะกรรมการป้องกันตนเอง เป็นต้น โดยเชื่อว่าการได้รับการศึกษาในหลักสูตรนี้จะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้นำที่เป็นทางการ เหล่านี้ให้สามารถปฏิบัติภารกิจในการพัฒนาท้องถิ่นของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้เปิดสอนหลักสูตรนี้เป็นครั้งแรกในปีการศึกษา 1/2526 ผู้นำทางการสมัครเข้าเป็นผู้เรียน 2,035 คน ในหลักสูตรนี้ผู้เรียนจะต้องเรียนในระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชใช้ในการให้การศึกษาแก่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยทุกหลักสูตร กล่าวคือผู้เรียนจะต้องศึกษาผ่านสื่อต่าง ๆ ดังนี้

1. สื่อหลักได้แก่ การอ่านจากเอกสารการสอน ผูกทำแบบฝึกหัดจากแบบฝึกปฏิบัติ และฟัง เทปเสียงสรุปคำบรรยายชุดวิชาจาก เทปเสียง ซึ่งมหาวิทยาลัยส่งไปให้ทางไปรษณีย์
2. สื่อเสริมได้แก่ การฟังรายการวิทยุ ซึ่งมหาวิทยาลัยจัดขึ้นประกอบชุดวิชาทางสถานีวิทยุ ซึ่งรับฟังได้ในท้องถิ่นของผู้เรียน

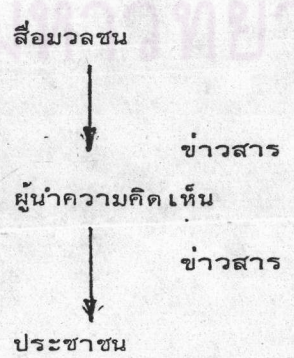
ในหลักสูตรดังกล่าวนี้ผู้เรียนจะต้องใช้เวลาเรียนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 1 ปี และไม่เกิน 3 ปี โดยจะต้องเรียนรายวิชาต่าง ๆ ทั้งสิ้น 8 รายวิชา คือ (1) ความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบลและหมู่บ้าน (2) การเมืองการปกครองระดับตำบลและหมู่บ้าน (3) บทบาทและสถานภาพของผู้นำระดับตำบลหมู่บ้าน (4) เทคโนโลยีเบื้องต้นในการพัฒนาชนบท (5) เศรษฐศาสตร์สำหรับชาวบ้าน (6) กฎหมายสำหรับชาวบ้าน (7) การบริหารงานพัฒนาชนบท (8) การพัฒนาการเกษตร (2 : 22-30)

ผู้นำที่เป็นทางการซึ่งเข้ารับการศึกษาระบบการศึกษาทางไกลนี้เป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ กระจายโดยทั่วไปของประเทศ การให้การศึกษาจึงต้องใช้เวลาศึกษา

ทางไกล ซึ่งอาศัยระบบสื่อมวลชนที่มีอยู่ในท้องถิ่น เข้าช่วยเป็นสื่อเสริมในด้านการเรียนการสอน เช่น ใช้รายการวิทยุซึ่งออกอากาศรับฟังได้ในท้องถิ่นเป็นสื่อเสริมการเรียนการสอนจากเอกสารชุดวิชา เป็นต้น นอกจากการส่งเสริมระดับการศึกษาของผู้นำท้องถิ่นโดยวิธีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ เช่นที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ร่วมดำเนินการให้แก่รัฐบาลด้วยวิธีดำเนินการดังกล่าวแล้ว ยังถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลควรได้ใช้สื่อมวลชนที่มีอยู่ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือเอกสารสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ เป็นช่องทางนำความรู้วิทยาการที่เป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นไปสู่ผู้นำความคิด เพื่อให้เผยแพร่ไปสู่ชุมชนของตนต่อไป ทั้งนี้ก็เพราะผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชน เป็นผู้ที่ได้รับ ความเชื่อถือ เลื่อมใสและไว้วางใจจากประชาชนทั่วไป ดังนั้นผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้จึงมีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจของประชาชน ดังจะเห็นได้ชัดจากรูปแบบการกระจายตัวของข่าวสารตามทฤษฎีการสื่อสารแบบสองขั้นตอน (Two-Step Flow of Communication) ซึ่งได้กล่าวถึงบทบาทของผู้นำความคิดไว้ว่า

ประชาชนแต่ละคนนั้นมีการติดต่อซึ่งกันและกันในชีวิตประจำวัน และเป็นสมาชิกของสถาบันสังคมต่าง ๆ คนแต่ละคนมีการใช้สื่อมวลชนไม่เท่ากัน และมีอิทธิพลในการเป็นผู้นำไม่เท่ากัน ในสังคมแต่ละสังคมจะมีบุคคลซึ่งเป็นผู้นำความคิด เห็น ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดข่าวสารจากสื่อมวลชนไปยังประชาชนคนอื่น ๆ และมีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจของประชาชนคนอื่นด้วย (9 : 139)

แผนภาพที่ 1 แผนภาพแสดงการกระจายตัวของข่าวสารตามทฤษฎีสองขั้นตอน

บำรุง สุขพรรณ (3:13) ได้ให้ข้อเสนอแก่รัฐบาลในการใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่ความรู้ ข่าวสารไปยังผู้นำท้องถิ่น เพื่อนำข่าวสารข้อมูลที่ได้รับไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชุมชนของตนให้ดีขึ้นต่อไป โดยรัฐบาลควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ คือ

1. ควรส่งเสริมให้หน่วยราชการ และองค์การของเอกชนขยายขอบเขตการเผยแพร่ข่าวสารของตนให้กว้างขวาง ครอบคลุมถึงผู้นำชนบทระดับหมู่บ้านทั่วประเทศ ทั้งนี้ อาจกระทำได้โดยเพิ่มงบประมาณการประชาสัมพันธ์ ช่วยแก่หน่วยราชการโดยมุ่งเผยแพร่แก่ชนบท เป็นสำคัญ
2. ควรให้หน่วยราชการที่มีโครงการหรือแผนงานในหมู่บ้านใด หรืออำเภอใด ได้จัดทำเอกสารเผยแพร่แจกจ่ายให้แก่ผู้นำชนบทและประชาชนทั่วไป เพื่อให้เข้าใจว่ารัฐบาลกำลังทำอะไรอยู่ ประชาชนในท้องถิ่นนั้นจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง เพื่อประชาชนจะได้ให้ความร่วมมือแก่ราชการดีกว่าที่เป็นอยู่
3. ควรสนับสนุน กิจกรรมห้องสมุดประชาชนให้กว้างขวางและเข้มแข็งกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ข่าวสารของทางราชการและองค์กรเอกชนกระจายไปสู่ชนบทได้อย่างทั่วถึง
4. ควรให้สื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ เผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้นำในชนบทโดยเฉพาะ เรื่องที่เป็นนโยบายรัฐบาลแต่ละเรื่อง รวมทั้งงานที่รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่ในแต่ละท้องที่ โดยจัดมากกว่าที่ทำอยู่ นอกจากนั้น ควรจัดทำรายการที่ชาวบ้านสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น เช่น รายการที่เกี่ยวกับ การส่งเสริมอาชีพ รายการสุขภาพอนามัย เป็นต้น อันจะทำให้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากขึ้น

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวนับ เป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่งต่อการใช้สื่อมวลชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ แต่การดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องมีการศึกษาถึงพฤติกรรมการสื่อสารของผู้นำในท้องถิ่นเสียก่อน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการใช้สื่อต่าง ๆ ในการให้ข้อมูลข่าวสาร การศึกษาแก่กลุ่มบุคคลเป้าหมาย กลุ่มนื้ออย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นในปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่า โครงการพัฒนาชนบทต่าง ๆ ล้วนให้ความสำคัญแก่การกระจายอำนาจสู่องค์กรชนบททั้งสิ้น องค์กรชนบท ได้แก่

คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน สภาตำบล องค์การดังกล่าวเริ่มมีบทบาทสำคัญยิ่งในการกำหนด
 โครงการ โดยได้แสดงความคิดเห็นร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่ สมาชิกขององค์กร
 ในชนบทนี้ส่วนใหญ่ก็เป็นผู้นำที่เป็นทางการแทบทั้งสิ้น (25 : 215 - 221) ซึ่งบุคคลเหล่านี้
 เป็นผู้มีความสนใจในการสมัครเข้าศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการปกครองท้องถิ่นของ
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ดังนั้น คุณลักษณะส่วนตัวทางจิตวิญญาณของผู้เรียนในอันที่จะ
 เอื้อประโยชน์ต่อการที่จะ เป็นพลังสำคัญในการนำชุมชนของตนไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทาง
 ที่ดีขึ้น จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาหาแนวทาง เสริมสร้าง
 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น ลักษณะบุคคลที่เชื่อกันว่าเป็นลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อการ
 พัฒนา คือ บุคคลซึ่งมีลักษณะ ความทันสมัย (Modernity) อยู่ในตัว

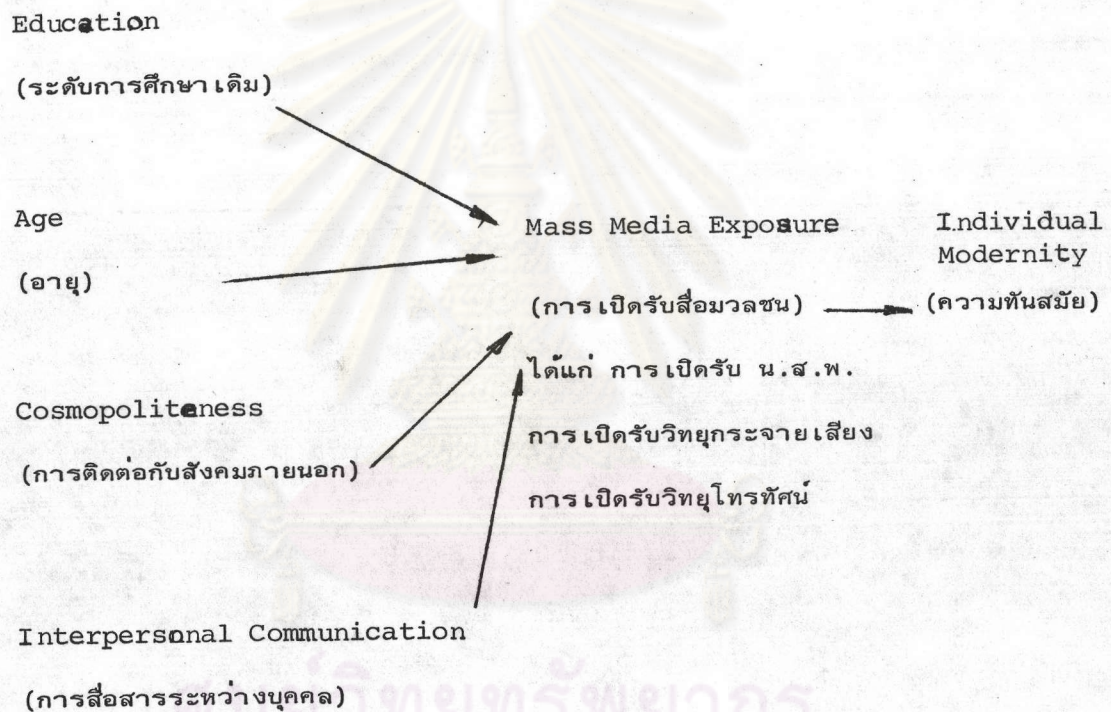
อเล็ก อินเคเลส (Alex Inkeles) (16 : 138 - 150, 17:19-24)

นักสังคมวิทยาได้สรุปลักษณะความทันสมัยในระดับบุคคลไว้ดังนี้ คือ (1) มีความพร้อมที่จะ
 พบกับประสบการณ์ใหม่ (2) มีใจเปิดกว้างในการเปลี่ยนแปลงและรับสิ่งใหม่ (3) เห็น
 คุณค่าของเวลา (4) มีการวางแผนการดำเนินชีวิต (5) เชื่อถือในความสามารถของ
 มนุษย์ (6) มีความเชื่อในหลักของเหตุผล (7) ตระหนักในความมีศักดิ์ศรีของผู้อื่น (8)
 มีความเชื่อในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (9) มีความยุติธรรม (10) มีความสามารถ
 ในการขยายขอบเขตความคิดเห็น คาดคะเน และเข้าใจบทบาทของผู้อื่น (11) สนใจใน
 ข่าวสาร (12) ทะเยอทะยานทางการศึกษาและอาชีพ

จากที่กล่าวมาทั้งนี้ก็เห็นได้ว่า การพัฒนาบุคคลผู้เป็นผู้นำท้องถิ่นที่เป็นทางการ
 ให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตนนั้นเป็นนโยบาย
 สำคัญประการหนึ่งของรัฐบาล ดังนั้นเพื่อให้การใช้สื่อมวลชน และการสื่อสารในรูปแบบอื่น ๆ
 เป็นประโยชน์ในการให้ข่าวสาร และการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็น
 แนวทางในการพิจารณาเสริมสร้างคุณลักษณะ ความทันสมัยให้เกิดขึ้นในหมู่ผู้นำที่เป็นทางการ
 จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาถึง ลักษณะ พฤติกรรมการสื่อสาร ความทันสมัย และ
 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารกับความทันสมัยของผู้นำท้องถิ่นที่เป็นทางการ
 โดยพยายามหาข้อสรุปว่าตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ระดับการศึกษาเดิม อายุ การติดต่อกับสังคม
 ภายนอก การเปิดรับสื่อมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล ตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับ

ความทันสมัยของผู้นำท้องถิ่นที่เป็นทางการ โดยพยายามหาข้อสรุปว่า ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ระดับการศึกษาเดิม อายุ การติดต่อกับสังคมภายนอก การเปิดรับสื่อมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล ตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยในระดับบุคคลอย่างไร และการเปิดรับสื่อมวลชน เป็นตัวแปรแทรกที่ก่อให้เกิดความทันสมัยหรือไม่ ดังแผนภาพแสดงแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 2 แผนภาพแสดงแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

ผลของการวิจัยตามแนวความคิดดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการใช้การสื่อสารเพื่อการพัฒนาบรรดาผู้นำที่เป็นทางการ ซึ่งสำหรับประเทศไทยแล้วพบว่า ผู้นำที่เป็นทางการ มักเป็นคน ๆ เดียวกับผู้นำความคิด (7:41) เพื่อจะได้ให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐบาลต่อไป แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ทุน และระยะเวลาในการศึกษา ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะผู้นำท้องถิ่น ที่เข้าเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการปกครองท้องถิ่น

รุ่นที่ 1 เท่านั้น

วัตถุประสงค์การวิจัย ✓

1. เพื่อทราบพฤติกรรมการสื่อสารและความทันสมัยของผู้นำท้องถิ่นที่เข้าเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการปกครองท้องถิ่น รุ่นที่ 1
2. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรด้าน อายุ ระดับการศึกษาเดิม การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล การเปิดรับสื่อมวลชน กับความทันสมัยของผู้นำท้องถิ่นที่เข้าเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการปกครองท้องถิ่น รุ่นที่ 1

ปัญหาวิจัย ✓

1. ผู้นำท้องถิ่นที่เข้าศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการปกครองท้องถิ่น รุ่นที่ 1 มีพฤติกรรมการสื่อสาร และความทันสมัยเป็นอย่างไร
2. ตัวแปรด้าน ระดับการศึกษาเดิม อายุ การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล ตัวแปรดังกล่าวแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ กับ การเปิดรับสื่อมวลชนหรือไม่อย่างไร
3. ตัวแปรด้าน ระดับการศึกษาเดิม อายุ การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล ตัวแปรดังกล่าวแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับความทันสมัย หรือไม่ อย่างไร
4. การเปิดรับสื่อมวลชน กับความทันสมัยมีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร
5. การเปิดรับสื่อมวลชน จัดว่าเป็นตัวแปรแทรก (Intervening Variable) ระหว่างความสัมพันธ์ของตัวแปร ระดับการศึกษาเดิม อายุการติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคลกับความทันสมัยหรือไม่
6. ตัวแปรด้าน ระดับการศึกษาเดิม อายุ การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล การเปิดรับสื่อมวลชน ตัวแปรดังกล่าวแต่ละตัวแปรใดที่สามารถอธิบายคุณลักษณะความทันสมัยได้ดีที่สุด

สมมติฐานการวิจัย ✓

1. ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ระดับการศึกษาเดิม การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล ตัวแปรดังกล่าวแต่ละตัวมีค่าความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน เป็น

ค่าบวก (มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน) ส่วนตัวแปรด้านอายุมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับ
สื่อมวลชนเป็นค่าลบ (มีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน)

2. ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ระดับการศึกษาเดิม การติดต่อกับสังคมภายนอก
การสื่อสารระหว่างบุคคล ตัวแปรดังกล่าวแต่ละตัวมีค่าความสัมพันธ์กับความทันสมัยเป็นค่า
บวก (มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน) ส่วนตัวแปรด้านอายุมีค่าความสัมพันธ์กับความทันสมัยเป็น
ค่าลบ (มีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน)

3. ความสัมพันธ์ระหว่าง การเปิดรับสื่อมวลชน กับความทันสมัยเป็นค่าบวก
(มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน)

4. ค่าความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร ระดับการศึกษาเดิม อายุ การติดต่อกับ
สังคมภายนอก และ การสื่อสารระหว่างบุคคล กับตัวแปร ความทันสมัย เมื่อยังมิได้มีการ
ควบคุมความสัมพันธ์ของการเปิดรับสื่อมวลชน จะแตกต่างกับความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าว
เมื่อได้ควบคุมความสัมพันธ์ของการ เปิดรับสื่อมวลชน

5. การ เปิดรับสื่อมวลชน เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายคุณลักษณะความทันสมัย
ได้ดีที่สุด

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เฉพาะกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่ เข้าเรียนในหลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาการปกครองท้องถิ่น รุ่นที่ 1 ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตัวแปรในการวิจัยในการหาความสัมพันธ์

1. ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ระดับการศึกษาเดิม
อายุ การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล แต่ละตัวแปร กับ การเปิดรับ
สื่อมวลชน

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับการศึกษาเดิม อายุ การติดต่อกับสังคมภายนอก
การสื่อสารระหว่างบุคคล

ตัวแปรตาม ได้แก่ การเปิดรับสื่อมวลชน

2. ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ระดับการศึกษาเดิม อายุ การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล แต่ละตัวแปรกับความทันสมัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับการศึกษาเดิม อายุ การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความทันสมัย

3. ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนกับความทันสมัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเปิดรับสื่อมวลชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความทันสมัย

4. ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ระดับการศึกษาเดิม อายุ การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล แต่ละตัวแปร กับความทันสมัย เมื่อควบคุมความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน

ตัวแปรอิสระได้แก่ ระดับการศึกษาเดิม อายุ การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความทันสมัย

ตัวแปรที่ควบคุมได้แก่ การเปิดรับสื่อมวลชน

5. ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ว่าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์หรือความสามารถอธิบายทำนายคุณลักษณะความทันสมัยได้ดีที่สุด

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับการศึกษาเดิม อายุ การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล การเปิดรับสื่อมวลชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความทันสมัย

คำจำกัดความในการวิจัย

1. พฤติกรรมสื่อสาร (Communication Behavior) หมายถึง ความบ่อยในการติดต่อสื่อสารของบุคคลในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การเปิดรับสื่อมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล การติดต่อกับสังคมภายนอก
2. การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure) หมายถึง ความบ่อยครั้ง และระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับ วิทยุ ชมโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์ โดยวัดจากค่าคะแนนของความบ่อยครั้ง คูณกับ ระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับต่อสัปดาห์
3. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) หมายถึง การติดต่อระหว่างบุคคลโดยพิจารณาจากความบ่อยครั้งของการสนทนากับบุคคลต่าง ๆ ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา
4. การติดต่อกับสังคมภายนอก (Cosmopolite) หมายถึง จำนวนครั้งที่เดินทางไปในแหล่งความเจริญ เช่น อำเภอ ตำบล จังหวัด เมืองหลวง การติดต่อกับสังคมภายนอกนี้จะวัดจากค่าคะแนนของจำนวนครั้งที่เดินทางไปในแหล่งความเจริญในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา
5. ระดับการศึกษาเดิม หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้เรียนชั้นสูงสุดก่อนการสมัครเข้าเรียน ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการปกครองท้องถิ่น โดยคิดเป็นระดับชั้น
6. ความน่าเชื่อถือสื่อ หมายถึง การที่บุคคลให้ความเชื่อถือไว้วางใจต่อสื่อในที่นี้หมายถึง สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อที่เป็นตัวบุคคล
7. ความทันสมัยในระดับบุคคล (Individual Modernity) หมายถึง คุณลักษณะระดับบุคคลอัน เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกทางการรับรู้ การแสดงออกท่าที ทักษะคติ การให้คุณค่ากับสิ่งต่าง ๆ โดยยึดตามแนวการศึกษาของ อเล็ก อินเคล เลส และคณะ ซึ่งได้ศึกษาลักษณะของคนสมัยใหม่ที่มีความแตกต่างกับคนลักษณะยึดจารีต (Traditional) ในประเทศกำลังพัฒนา 6 ประเทศ และสรุปลักษณะของคนที่มีคุณลักษณะที่เรียกว่า ความทันสมัยไว้ ดังนี้

7.1. มีความพร้อมที่จะพบกับประสบการณ์ใหม่ ๆ (Readiness for New Experience) หมายถึง ลักษณะความพร้อมภายในตัวบุคคลซึ่งอาจแสดงออกมาในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น มีความพร้อมที่จะพบกับบุคคลแปลกหน้า พร้อมที่จะให้ความสนใจในการนำวิทยาการที่ทันสมัยมาใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

7.2. มีใจเปิดกว้างในการเปลี่ยนแปลง และรับกับสิ่งใหม่ ๆ (Openess to Innovation and Change) หมายถึง เป็นผู้ที่มีลักษณะเปิดที่จะรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม มีความคิดยืดหยุ่นต่อปัญหาเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยความไม่ยึดมั่นถือมั่น มีใจเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แม้แต่ความเห็นของเด็ก หรือสตรี

7.3. เห็นคุณค่าของเวลา (Valuing of Time) หมายถึง ให้ความสำคัญแก่เวลาที่ผ่านไป ให้ความสำคัญแก่ปัจจุบันและอนาคต มากกว่าอดีต มีนิสัยตรงเวลา และใช้เวลาอย่างมีแบบแผน

7.4. มีการวางแผนในการดำเนินชีวิต (Planning) หมายถึง ให้ความสำคัญต่อการวางแผนล่วงหน้าไม่ว่าจะเป็นในด้านการทำงาน หรือในชีวิตประจำวันก็ตาม

7.5. เชื่อถือในความสามารถของมนุษย์ (Sense of Efficacy) หมายถึง มีความเชื่อว่ามนุษย์จะสามารถเอาชนะสิ่งต่าง ๆ ได้ แม้แต่ธรรมชาติ

7.6. มีความเชื่อในหลักของเหตุผล (Calcability) หมายถึง เชื่อในสิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้ หรือเป็นเหตุเป็นผล ไม่มมงายเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไรเหตุผล

7.7. ตระหนักในความสำคัญของศักดิ์ศรีของผู้อื่น (Awareness of Dignity of Others) หมายถึง ให้เกียรติต่อผู้อื่น ยอมรับในความสำคัญของผู้อื่น ไม่ทำให้เป็นการหมิ่นศักดิ์ศรีผู้อื่น

7.8. เชื่อในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Faith in Science and Technology) หมายถึง เป็นผู้ที่มีศรัทธาในประสิทธิภาพของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่

7.9. มีความยุติธรรม (Belief in Distributive Justice) หมายถึง มีความเที่ยงตรงไม่โน้มเอียงในความคิดและการกระทำในเรื่องต่าง ๆ

7.10. มีความทะเยอทะยานทางการศึกษาและอาชีพ (Education and Occupation and Aspiration) หมายถึง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะผลักดันตนเองหรือคนในปกครอง เช่น ลูกหลานให้ได้รับการศึกษาสูง ๆ และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพการทำงาน

7.11. สนใจในข่าวสารต่าง ๆ (Interest of Fact and Information) หมายถึง มีความสนใจในข่าวสารทั้งสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และไกลตัว

7.12. มีความสามารถในการขยายขอบเขตความคิดเห็น (Growth of Opinion) หมายถึง สามารถคาดการณ์ในสิ่งที่ไม่เป็นสิ่งที่ใกล้ตัว เช่น สามารถคาดคะเนหรือเข้าใจในบทบาทของผู้อื่น หรือสามารถเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนอกสังคมของตน

8. ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง ผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่เป็นการในคณะกรรมการต่าง ๆ ในองค์กรชุมชน เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล คณะกรรมการหมู่บ้านอาสาพัฒนา และคณะกรรมการป้องกันตนเอง ซึ่งเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการปกครองท้องที่ รุ่นที่ 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ พิจารณาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการสื่อสารและความทันสมัยเพียง อายุ ระดับการศึกษาเดิม การติดต่อกับสังคมภายนอก การเปิดรับสื่อมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล มิได้พิจารณาถึงตัวแปรอื่นที่อาจมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการสื่อสาร และความทันสมัย ตัวแปรอื่น เช่น ฐานะทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ และการอ่านออกเขียนได้ ทั้งนี้เพราะผู้เรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการปกครองท้องที่ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีคุณสมบัติอ่านออกเขียนได้ จึงจะสามารถเข้าเรียนได้ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจึงไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของการอ่านออกเขียนได้ ประกอบกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ที่มีตำแหน่งผู้นำทางการในองค์กรชุมชนแทบทั้งสิ้น ดังนั้น ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มตัวอย่างจึงไม่น่ามีลักษณะต่างกันมากนัก ผู้วิจัยจึงไม่ทำการศึกษาตัวแปรทั้งสองในการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร กับความทันสมัย ในครั้งนี้

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในด้านวิชาการ และวิชาการประยุกต์ กล่าวคือ

1. ด้านวิชาการ เป็นการวิจัยที่สนับสนุน แนวความคิดในการใช้การสื่อสาร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา โดยเฉพาะการใช้สื่อมวลชน เป็น เครื่องมือในการพัฒนาบุคคล ตามแนวการศึกษาของ โรเจอร์ส(Everett M.Rogers) ว่ามีความ เป็นไป ได้มากน้อย เพียงไรกับสภาพประเทศไทยในการพัฒนา กลุ่มผู้นำท้องถิ่น

2. ด้านวิชาการประยุกต์

ก. ผลงานวิจัยจะทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการสื่อสารของผู้นำที่เป็นทางการ และการที่หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐจะใช้สื่อมวลชน หรือสื่อบุคคลในการเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ หรือให้ข่าวสารอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยผ่านผู้นำที่เป็นทางการ เหล่านี้ จำเป็นต้องได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสื่อสาร ทั้งนี้ก็เพื่อสามารถส่ง ข่าวสารได้ถูกต้องตามช่องทางการสื่อสารที่กลุ่มบุคคล เป้าหมายนี้ ใช้อยู่

ข. ผลงานวิจัยจะเป็น เครื่องยืนยัน สนับสนุน การที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญ แก่ผู้นำที่เป็นทางการในชนบทให้เป็นแกนนำในการพัฒนาชนบทในรูปโครงการต่าง ๆ ว่าบุคคล เหล่านี้ เป็นกลุ่มคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะ เป็นแกนนำในการพัฒนาแล้วเพียงไร โดยวัดจากความทันสมัยในระดับบุคคลของบรรดาผู้นำที่เป็นทางการ เหล่านี้

ค. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จะสามารถวางแผนการใช้สื่อมวลชน เพื่อให้การศึกษาแก่กลุ่มบุคคล เหล่านี้ได้ถูกต้อง เหมาะสมยิ่งขึ้น

ง. คุณลักษณะในเรื่องความทันสมัย และการทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวอธิบาย หรือทำนายความทันสมัย จะเป็นแนวทางที่สถาบันการศึกษา และรัฐบาลจะได้พิจารณาหา แนวทางการปรับปรุงหลักสูตร หรือการจัดกิจกรรมใดขึ้น เพื่อ เพิ่มพูนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

จ. ผลการวิจัยจะช่วย เสริมสร้างความสามารถในการอธิบายและทำนาย
ทฤษฎีของการสื่อสาร และยังช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของสาขาสื่อสารมวลชน
ตลอดจน เป็นแนวทางการศึกษาในเรื่องที่คล้ายคลึงกันต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย